

ILUSTROVAL FRANTIŠEK HÜBEL.

Tri cesty Il'ju Muromca

RUSKÁ BYLINA

Jazdil starý kozák Il'ja Muromec, šepkal po voľnej širave, po matičke-Rusi, bránil ju pred nepriateľmi od mladi až do staroby.

Mal Il'ja pod sebou koníka-chlpánika

Buruška — chvost na tri siahy, hriva po kolená, srst' na tri piade. Brody nehľadá, na prievozníkov nečaká, rieky jediným skokom preskakuje.

Neraz Buruško junáka od istej smrti

zachránil, neraz ho z veľkej tvrdze-pohromy vyniesol.

Sepká Ilja po poli, sepká po ďalekej stepi veľkou cestou latinskou a zrazu dôjde ku krížnym cestám. Na krížnych cestách stojí biely kameň-žehra, starodávne obetisko, kameň oltárny, a na ňom stojí vypísané žeravými písmenami:

*„Ten, kto pôjde vpravo, nájde istú smrť,
ten, kto vľavo, toho svadba neminie,
ten, kto priamo, toho čaká bohatstvo.“*

Postál si Ilja pri obetnom kameni, pokrútil šedivou hlavou a takto si sám v sebe premýšľa:

*„Načo je mne, starčekovi, bohatstvo?
Striebra-zlata vlastného mám do vôle.
Načo by som sa ja, starček, ženil mal?
Mladú ženu vezmem — druhý uchyti,
nuž a starú vziať si — slabá potecha.
Veru sa ja, starec, podám napravo,
zomriem v poli ako slávny bohatier.“*

Napravil sa na cestu, kde ho mala čakať istá smrť. Ide, ide, neprešiel ani tri versty a natrafil na zbojnicky pelech. Zbojníkov tam bolo vari do päťsto. Obstali Ilju Muromca, chcú ho strhnúť z dobrého koňa, obrať-olúpiť a potom zahlušiť.

Starý si však sedí na koni pevne ako bralo, ani sa len nepohne v čerkaskom sedielku, iba hlávkou krúti, pelešníkov-zbojníkov napomína: Joj, reku, ľudkovia, načo by ste zabíjali starčeka?

Čože už vy len, reku, vezmete mne, starému, čo mi ukradnete? Pri sebe mám iba sedemdesiatisíc, moja kunia

šubka je hodna rovných päťsto, sobolia čiapka celých tristo, vybíjaná uzda tisícku a moje čerkaské sedielko deväťtisíc.

Neviem, vraj, koľko je hoden môj dobrý kôň, pretože niet tých peňazí, za ktoré by som ho predal. Viem iba toľko, že môj dobrý kôň nemá v širom svete párneho. Okrem toho má medzi ušami okrúhle perly a má tam aj drahocenný farbistý samožiarny kameň. Nie však pre dáku cifru-frču švihácku, ale kvôli temnej jesennej nôcke, aby som videl, kade ma môj koník nesie.

Nasrdili, napajedili sa zbojníci-pelešníci, že sa starý z nich vysmieva, a zbojnicky ataman sa takto obrykol na starého kozáka:

*„Och, ty stará psováč, psisko šedivý,
privela si toho tuná natáral.
Zrúbajte mu bujnú hlavu, bratkovia!“*

Nato Ilja skočil z koňa, zmykol z hlavy soboliu čiapku, začal sa ňou oháňať, plieskať tých pelešníkov-zbojníkov.

Zaženie sa prvýkrát, a hneď ich desať mŕtvych ľahlo, zaženie sa druhýkrát, a dvadsať ich horeznačky padlo, dušu vypustilo.

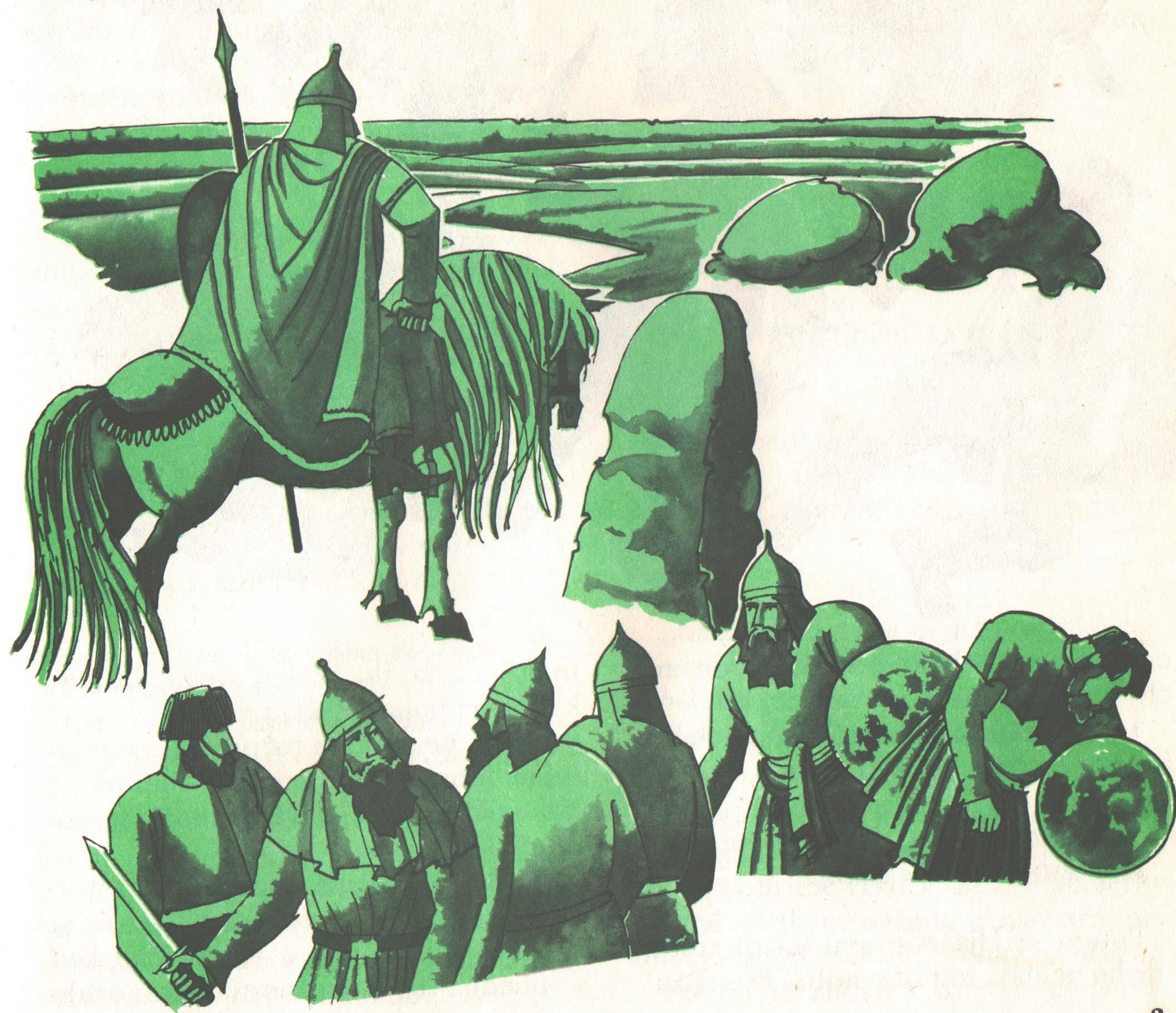
Zbojnicky ataman bác na kolená jak modlíka, tak modlíka: nepobi nás, reku, všetkých, mocný bohatier! Vezmi si naše striebro-zlato, poklady, drahé rúcha i všetky dobré kone, ale nechaj nám náš biedny holý život.

Ilja sa mu zasmial priamo do očí: keby ja, reku, brával zlato-striebro a poklady od všetkých, ktorých som v boji premohol, mal by som ich plné sýpky,

plné pivnice. Keby som od každého bol vzal pestré rúcho, boli by z toho už vysoké hory. Keby som bol brával dobré kone porazených súperov, chodili by za mnou celé veľké stáda.

Tu sa hodili na kolená všetci pelešníci-zbojníci, čelom o zem udierajú pred Iljom, z plných hrdiel kričia:

*„Ako jedno jasné slnce na nebi,
tak na Rusi jediný je bohatier,
starý kozák, zvaný Ilja Muromec.“*

Prosia ho, aby ostal u nich, že si ho zvolia za svojho atamana. Ilja vraví:

*„Už len to by chýbalo mi na starosť,
aby som bol atamanom zbojnickým.
Rozídte sa, kým vám pekne hovorím,
ta po svojich domoch, svojich dedinách,
nelúpte už, nevráždite na cestách,
prestaňte už prelievať krv nevinnú.“*

Neopovážili sa mu vzpriečiť pelešníci-zbojníci, rozišli sa, ako im prikázal, a

odvtedy už nebolo po ich horde ani chýru ani slychu.

Ilja sa vrátil k bielemu kameňu-žehre a takto na ňom opravil nápis:

*„Starý kozák, zvaný Ilja Muromec,
prvú cestu preseká a vyčistil.“*

Potom sa Ilja napravil na tú cestu, kde ho nemala minúť svadba. Presekal

málo-neveľa, iba zo šesť vierst, a došiel k mocnej bohatierskej pevnosti.

Okolo pevnosti sa rozprestieralo mesto, obohané hradbami, a v tom meste stál zlatovežatý chrám, boží kostol pútnický.

Preskočil Buruško vysoké hradby a doskočil priamo pred boží velehrám akurát v tej chvíľke, v tej minútke, keď z obedňajšej pobožnosti vychádzalo

dvanásť prekrásnych dievčín a ako trinásť kráľovná-krásavica nevidaná.

Kráľovná hneď chytila Ilju za biele ruky a ľubo-láskavo ho pozvala do svojho bielokamenného paláca:

*„Pod ty, mocný, smelý junák udatný,
pod do môjho vysokého paláca,
neohrdni kráľovnin chlieb ani soľ.“*

Skočil starý kozák z dobrého koňa, pustil sa voľne na široký dvor, neprivia-
zal ho, nepoputnal, ani neprikoval.

Kráča s tou kráľovničkou do bieloka-
menného paláca a pod jeho bohatier-
skym krokom sa kolíše-hušká dubová
mostovina, prehýbajú sa pod ním kali-
nové schodíky.

Kráľovnička usadila Ilju za dubový
stôl, dala doniesť medoviny a sladkých
zámorských vín, pečených labutí, kru-
picových koláčov, kláštorného chlebiča
a pocukreného jediva.

Najedol sa starý dosýta, napil do
chuti a do samého večera si voľkal za
prikrytým stolom.

Keď si večer podal rúčku s temnou
jesennou nôckou, Ilja sa zdvihol od stola
a spýtal sa krásavice-kráľovničky:

*„Kde je tuná, duša-krásna dievčina,
kde je teplá spálňa, posteľ kresaná,
kde sú mäkké páperové duchničky?
Mal by som si, starček, trochu oddýchnuť.“*

Kráľovnička ho hneď zaviedla do
útulnej teplej spálne, ku kresanej po-
stieľke, ponúka ho, aby sa vraj len uložil
do páperových duchien, a tak sa okolo
neho obšmieta, tak sa k nemu pritíska a
pritiera, že Iljovi vhušlo do hlavy:

*„Načo som ja, starý dedko, mladici?
Tá má dáku čertovinu za lubom,
s tou posteľou to nebude po dobrom.“*

Lapil kráľovničku za biele ruky,
šmaril ju na tú kresanú posteľ, treskol ju
až k tehlovej stienke. Zvrtla sa postieľo-
čka kresaná, pod posteľou sa otvorila
temnica podzemná a kráľovnička sa do
nej ako vrece prepadla.

Vyšiel starý na parádnu ulicu, našiel
dvere do tej temnice, hlbokkej pivnice, a
tie dvere boli zavalené dubovými klada-
mi, zasypané žltými rudnými pieskami.

Odhrabal Ilja piesky, odváľal klady,
a keď kopol do okovaných dverí, hneď
ich z pántov vyhodil.

V temnici našiel štyridsať kráľov
a kráľovičov, štyridsať cudzích cárov a
cárovičov a štyridsať mocných svätorus-
kých bohatierov.

Všetkých kráľovnička do svojho ka-
menného zámku zväbila, napojila, na-
krmila a cez tú postieľku tesanú do
temnej temnice odpravila.)

Vyviedol Ilja nevoľných zajatcov na
biely svet, na jasné božie svetlo a takto
im povedal:

*„Chodte, cári, ta po svojich krajinách
a vy, králi, ta po svojich po Litvách,
bohatieri na chodníky junácke,
spomínajte v dobrom Ilju Muromca.“*

Zašiel aj do najtemnejšieho kúta
hlbokej pivnice, vyvliekol odtiaľ kráľov-
ničku za hrubé vrkoče, za žlté kučierky
a pred všetkým národom na parádnej
ulici jej zoľal zradnú, prefikanú hlavu.

Potom sa znovu vrátil ku kameňu-

-žehre a takto na ňom opravil druhý nápis:

„Starý kozák, zvaný Ilja Muromec, šiel naľavo a svadba ho minula, ale cestu presekal a vyčistil.“

Ostala iba jedna cesta, cesta priama, na ktorej ho malo čakať bohatstvo.

Napravil sa Ilja na tú cestu, presepkal deväť vierst a zrazu zočil pri ceste kamenný zván, skalisko váhy dobrých tristo pudov, a na kameni vytesaný nápis:

„Kto uvládze kameň zvrtnúť, zbohatne.“

Zaprel sa Ilja do kameňa rukami, nepohol ho, iba po kolená do zeme zaviazol.

Oprel sa o zván mohutným pleciskom, posošil sa, kameň sa pohol, pomkol a na cestu prevalil.

Pod kameňom sa otvorila hlbokánska jaskyňa a v jaskyni bohatstvá nevidané: striebro-zlato, veľké okrúhle perly, drahé acháty, farbisté samožiarne kamene.

Naložil Ilja Muromec chlpánika Buruška nesmiernym pokladom a vrátil sa do Kyjeva. Tam dal postaviť tri kamenné veľchrámy, aby sa bolo kde bohu pomodliť i pred nepriateľom ukryť, ohne i povodne prečkať. Ostatok pokladu rozdal vdoviciam a sirôtкам, pre seba si ani byľky nenechal.

Znovu vysadol na svojho dobrého koňa, odcválal do stepi k bielemu kameňu-starodávnej žehre a prepísal na ňom aj tretí nápis:

„Starý kozák, zvaný Ilja Muromec, šiel aj priamo, no nestal sa boháčom.“

Ruská blina v podaní
HELENA KRIŽANOVÁ-BRINDZOVÁ

Priateľstvo

Jednotlivo nemožno urobiť to, čo sa dá spraviť spoločne. Jeden zasadí strom, ale všetci spolu záhradu. Jeden stihne položiť iba základy, a tí, čo sa chytili diela spoločne, postaví celý dom.

Ľudí združuje priateľstvo a spoločne sú šťastní.

Je mnoho príkladov priateľstva, ale ten najväčší je priateľstvo národov Sovietskeho zväzu. Sto sovietskych národov a národností žije ako bratia. Stoja za sebou v dobrom i zlom a nikto nie je silnejší ako Zväz sovietskych socialistických republík.

Ak sa niekto opýta, čo je najdôležitejšie,

- Rus odpovie — **družba**
- Ukrajinec — **družba**
- Bielorus — **družba**
- Uzbek — **dustlik**
- Kazach — **dostyk**
- Gruzín — **megogroba**
- Azerbajdžanec — **dostlug**
- Litovec — **draugiste**
- Moldavec — **prietenie**
- Lotyš — **draudzība**
- Kirgiz — **dostuk**
- Tadžik — **dusti**
- Armén — **barekamutún**
- Turkmén — **dostluk**
- Estónc — **syprus**
- Baškír — **duslik**
- Kalmyk — **ingltyн**
- Adygejec — **zakošnig**
- Udmurt — **ešlaskon**
- Čuvaš — **tuslych**
- Abazinec — **ajščara**
- Aver — **gudulchi**
- Nganasánc — **ňa...**

Po slovensky všetky tieto slová znamenajú jedno: **priateľstvo**. Nganasánske slovo „ňa“ znamená ešte aj „národ priateľov“. Všetok sovietsky ľud — to je národ priateľov.

Z RUŠTINY JÁN TURAN

Bicykel

VLADIMÍRAS BUBNIS

Ten bicykel sme našli v kope raždia. No keby nebolo Beňusa Trakimasa, ktorý dobehol k nám na dvor hneď poobede, neviem, či by som objavil na mieste, kde ešte na jar otec zhodil voz jedľových vetiev, takú skvelú vec. Ale Beňus sa ani nestačil po dvore porozhliadnuť a už zvolal:

„Aha, veď je to bicykel!“

Vytiahli sme bicykel spod vetiev, vytlačili sme ho na rovnú zem a zostali sme stáť. Nevedeli sme, čo s ním máme robiť. Bojazlivo som sa obzeral.

„A čo ak sa vrátia...?“

„Neboj sa, nevrátia sa.“

Nemci sa hneď zrána zastavili u nás vo dvore. Rozložili sa pod topoľmi a lipami a autá zakryli zelenými vetvami. Pili vodu z našej studne, umývali sa, holili.

Pritom sa rozprávali a žartovali. Stál som obďaleč a zvedavo som pozoroval, ako sa na slnku blyšťali hlavne samopalov, ako vojaci jedli mäso zo žiarivých plechovic, namáčajúc do nich biely chlieb. Jeden z nich kývol na mňa prstom. Potom mi dal kúsok čokolády, mrkol na mňa a zasmial sa. Páčil sa mi; bol mladý, veselý, dobrý. Vojak dačo hovoril, gestikuloval, no ani tak som mu nerozumel. Potom si všetci políhali na lúčke. Čoskoro však prišiel Nemec na koni, čosi zakričal a všetci rýchlo skočili na nohy, náhlivo pobežovali a potom odišli. Prach sa dlho prevaľoval nad cestou.

„To je ženský bicykel,“ oznámil Beňus.

„No a čo?“ ohradil som sa, lebo sa mi zdalo, že Beňus si myslí, že bicykel nám nebude na nič.

„Nič, len vravím, že je to ženský. A bez jedného pedálu. Odlomil sa.“

„Vieš sa bicyklovať?“

„Ja? Akoby som sa nevedel!“

To bola pre mňa novinka. Kedy a kde sa naučil Beňus bicyklovať? V našej dedine bicykel nemal nikto. Len predseďa chodil na vlastnom bicykli. Prišiel, oprel ho pri bráne, a keď sa mi podarilo ohmatať kolesá a poniklované kormidlo, bol som od radosti celý bez seba. A zrazu mám svoj bicykel, len sa naučiť na ňom jazdiť.

„Prevez sa, Beňus, skús!“

„Prečo nie! Skúsim... Ukážem ti.“

Vykasal si nohavice, chytil bicykel za kormidlo a tlačil ho ako vzpierajúceho sa barana za rohy.

„Vysadni, no, pohni sa už!“ nemohol som vydržať na mieste.

Cesta bežala z kopca dolu. Beňus vyložil pravú nohu na pedál a ľavou sa odrazil. Bicykel sa naklonil a Beňus spadol. No hneď vyskočil a očervenel.

„To nič...“

Znovu sa pokúsil vysadnúť. No bicykel sa opäť nachýlil a Beňus spadol.

„Hlupák!“ zlostne ma okríkol, hoci som nemal v úmysle vysmievať sa mu.

„Keď má len jeden pedál!“

Zotrel si z čela pot a ticho dodal:

„Podrž ma trochu zozadu...“

„Beňu-ús,“ doľahol k nám hlas.

Beňus pozrel smerom k domu. Stál tam jeho otec. Beňus mal rád otca a poslúchol ho vždy na slovo. No teraz namiesto toho, aby všetko nechal a rozbehol sa domov, poháňal ma:

„Chytro, podrž ma!“

Keď nás Beňusov otec zbadal, vybral sa nám naproti s mladším synom Albinukasom na rukách.

„Nemci ho zabudli,“ pochválil som sa.

„Pekná vecička,“ povedal a prezeral si bicykel. „Treba ho len opraviť. Dáko to urobíme. A dáš sa mi potom previezť?“

„Pravdaže dá,“ odpovedal za mňa Beňus.

„Hoci hneď,“ dodal som.

„Teraz nemám čas. Beňus,“ obrátil sa

k synovi, „vezmi brata, ja zabehnem po babku do Andriauskosov. A zatiaľ nechodte do domu, pohrajte sa na ulici, dobre?“

Beňusov otec odbehol, bosý, len v košeli, a my sme pozerali za ním a mlčali. Len Albinukas pofňukával. Načahoval sa za zvončekom.

„Babku? Načo babku?“

„Mama je chorá.“

„A načo potrebuje babku?“

„Och, ale si chápavý!“ povedal Beňus a veľavýznamne dodal:

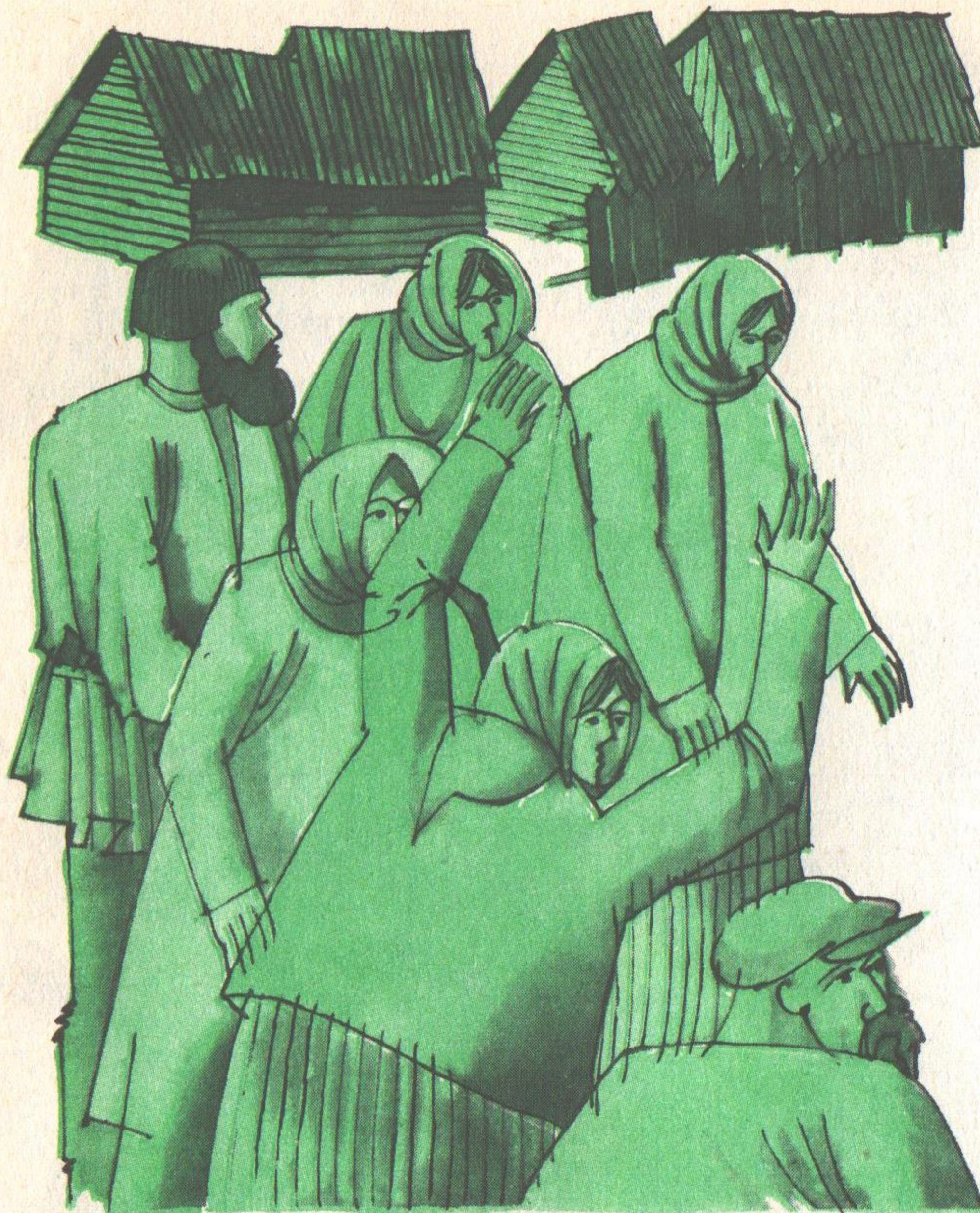
„Nad naším domom krúži bocian... Podme!“

Zodvihol bicykel, stlačil pedál a oprel sa o kormidlo. Ja som bežal za ním a tlačil som bicykel. Za nami sa motal po ceste malý Albinukas.

„Celkom dobre, že je vojna,“ povedal som, keď sme kráčali do kopca.

Beňus zamyslene pozrel na mňa.

„Ako môžeš tak hovoriť?“

„A bicykel? Keby nebola vojna, nenašli by sme ho.“

„Bicykel, to je vecička,“ povedal Beňus slovami svojho otca a silno sa oprel do pedála.

Nad nami vysoko križovali oblohu lietadlá a ich rachot otriasal slnkom spálenú júnovú zem.

Po ceste šiel človek, bosý a v košeli. Jeho veľké popraskané podošvy dvíhali obláčiky prachu. Šedivý prach ako srieň pokrýval trávu, datelinu a listy višňových stromov, ktoré lemovali cestu.

V prachu sa čosi zablysko. Človek sa zastavil a pohýbal v prachu palcom bosej nohy.

Naklonil sa a zodvihol to. Bola to nábojnica. Červenková, blýskavá. A teplá. Priložil si ju k ústam a fúkol. Ozval sa tlmený hvizd. Ejha, zanesie ju synovi Albinukasovi. To bude prvý darček. Ešte

nikdy mu neprinesol hračku, hoci mu ju už dávno sľúbil. To bude mať chlapček radosť — píšťalka! Keby tak našiel ešte jednu pre Beňusa. Pozorne sa zahľadel do prachu, rozhrabal ho nohou. Zazrel kovovú tyč. Zodvihol ju, prižmúril oči a poprevracal ju v rukách. Na dačo bude dobrá, hoci na pedál na bicykli. Sľúbil, že ho opraví.

Spoza kopca vyskočil motocykel. Na slnku sa zaligotala vojenská prilba.

„Nemci,“ preľakol sa človek a pomyslel si: „Vari to radšej zahodím...“

Odhodil železo do priekopy a zaprášene ruky si otrel o nohavice.

Motocykel zareval celkom blízko

a prudko zabrzdil. Vojak zoskočil na zem, samopal sa mu hompáľal na hrudi. Zakričal akési nezrozumiteľné slová.

Človek si ešte raz oprášil ruky a zdvihol ich nad hlavu. Vojak prišiel k nemu, ohmatal mu košelu, opasok na nohaviaciach, prekutil vrecká. V rukách mu zbadal nábojnicu. Vojak čosi zakričal, no človek nepochopil ani jediné slovo, čo vojak vyslovil. Nemec preskočil priekopu tam, kde človek odhodil železnú tyč, prehrabával datelinu a stále čosi kričal, čosi hľadal.

Človek stál uprostred cesty a neodvážil sa spustiť zdvihnuté ruky.

Potom mu vojak oprel ústie samopalu o hrud a tlačil ho späť. Človek ustupoval a pozeral na Nemca široko roztvorenými očami. Spadol do priekopy a horko-ťažko sa z nej vyškríbal. Polosediac sa plazil v tráve pred ústím samopalu. Vojak opäť čosi zakričal vo svojej reči a ticho horúceho poludnia prerušili výstrely.

Človek akosi čudne podskočil, zamával rukami a spadol naznak do zaprášenej dateliny.

Dve malé teplé nábojnice spadli do prachu.

Beňusovho otca pochovali susedia. Do tej istej truhly z neohoblovaných dosiek položili i novorodeniatko, ktoré v ten deň prišlo na svet.

V dedine bolo ticho, akoby vymrela. Len ženy sa placho spytovali: čo bude ďalej...

Za chlievcom stál bicykel. Čas od času som ho vyvliekol na dvor, trochu som sa povozil a postavil som ho späť. Čakal som Beňusa, no nezjavil sa. Ani v ten deň ani v nasledujúci. Potľkal som sa po dvore, visel na plote a pozeral na ich dom. Bol tichý, pustý, ani z komína sa nedymilo.

Začul som, ako mama pošepky vravela otcovi:

„Už ani neviem, ako sa jej prihovoriť... Sedí ako kamenná. Keby aspoň slovo povedala. Čokoľvek jej povieš, stále mlčí. A tie oči...“

Hneď som vedel, o kom hovorí.

Na druhý deň ráno som sa vybral k domčeku Trakimasovcov. Pri vrbe som sa zastavil. Pozeral som do okien, ale nemohol som sa odhodlať vojsť.

Cez prah sa prevalil Albinukas.

„Chcem jest,“ zašušlal chlapček.

„A kde je Beňus?“ spýtal som sa ho, no chlapček neodpovedal, ale odknisal sa ku kríku, na ktorom viseli zelené ríbezle.

Podišiel som k oknu, postavil som sa na prsty a opatrne som nazrel do izby. Na okraji rozostlanej postele sedela Beňusova mama, ruky mala zložené na kolenách a celým telom sa nakláňala dopredu-dozadu, dopredu-dozadu.

Vedľa nej kľačal na posteli Beňus a česal jej vlasy. Jeden vrkoč už bol zapletený a visel na dlážku. Beňus zdvihol hlavu a zbadal ma:

„Čo chceš?“ spýtal sa ma. Vyšiel na prah, no bližšie nepodišiel.

Prišiel som do pomykova:

„Nič...“

Beňus pozeral kdesi vedľa mňa. Pozrel som tiež v tú stranu, ale nič som tam nevidel.

„Prečo neprídeš?“ spýtal som sa.

„Lebo je vojna.“

„A prečo tvoja mama...“

Beňus sa obrátil a vošiel do domu.

Mama často urobila uzlík a zabehla do Trakimasovcov. Ja som chodil zriedkavo, lebo Beňus sa nechcel so mnou hrať.

Na jeseň neprišiel do školy. Ani na cestu nevyšiel, keď som prechádzal okolo na bicykli. Raz som ho stretol. Šiel domov a na pleci mu visel košík. V ruke

mal palicu. Šiel pomaly a palicou šlahal suchú palinu, čo rástla popri ceste.

Zoskočil som z bicykla, počkal som ho a spýtal som sa:

„Odkiaľ ideš?“

Beňus sa zastavil a obrátil ku mne tvár. Mal ju úzku a šedivú ako prach na ceste. Zamračene pozeral na svoje nohy, obuté do veľkých poltopánok po otcovi.

„Kde si bol, Beňus?“

Nepovedal mi, len uzlík, z ktorého bolo cítiť starý chlieb, schoval za chrbát.

Šiel som ďalej až na vršok a odtiaľ som sa opäť spustil dolu. Chcel som sa povystatovať pred Beňusom, ako sa viem bicyklovať. Nie ako on: na jeden bok — na druhý a bác!

Krútil som pedále, vyzváňal. Pozri sa, Beňus, ako mi je dobre, veselo!

Beňus sa obzrel, a keď som letel popri ňom, rýchlym pohybom vsunul palicu do predného kolesa. V tom okamihu som sa prekopírcol vo vzduchu a skotúľal som sa do priekopy.

Pomaly som sa dvíhal. Beňus pozrel na mňa a na bicykel s dokriveným kolesom a trčiacimi spicami. Potom zahanbene zvesil hlavu, strčil pod pazuchu svoj uzlík s okruštekmi chleba a pobral sa preč. Šuchtal sa v ohromných vyčmachtaných poltopánkach ako vetchý stavec.

Z RUŠTINY PRELOŽILA
K VETA SLOBODNÍKOVÁ

Čo bez čoho nie je

MICHAIL PLACKOVSKIJ

*Nieto nikdy pohladenia bez ruky,
sviatku bez piesní a chleba bez múky.*

*Dažda bez oblakov, luku bez šípov,
riečnej vody bez rýb, lesa bez hríbov.*

*Ohňa bez tepla a vrenia bez pary,
žartu bez úsmevov, marca bez jari.*

*Úspech bez úsilia, bratstva bez lásky,
radosť bez voľnosti, klamstvo bez masky.*

*Domu bez dverí a letcov bez neba.
Mnoho je však ešte detí bez chleba.*

Budem, kým chcem

GURGEN GABRIEJAN

*Ak chcem, budem otcom,
zoberiem si lopatu.
A prinesiem mame večer
veľkú výplatu.*

*Ak chcem, dám si krídla
a stanem sa vtákom,
voľným vtákom v poli,
čo sa kŕmi makom.*

*Ak chcem, budem mamou,
dám si zásteru.
Budem mamou, ktorá pre nás
chystá večeru.*

*Dám si okuliare
a hneď budem dedom,
čo noviny číta
vždycky pred obedom.*

*Na najvyššom strome
budem bývať v hniezde.
A z tej výšky kývať
najjasnejšej hviezde.*

Obrázok

GAVRIL BOJKO

*Spievam si a maľujem,
krúžim pastelkami.
Bude to les s ovečkou,
pod lesom my sami.*

*Kreslím, kreslím pomaly,
hlavu, labku k labke.
Keď dokreslím, podpíšem,
v liste pošlem babke.*

*„Hádaj, milá babička,
kde sa ukryl vlk?
Tam je ovečka, tu ja.
Božkáva ťa vnuk.“*

PRELOŽIL JÁN TURAN

Odpusťte, mamička...

ONDREJ SLIACKY

Odpusťte, mamička, že nechávam vás samu pre hrstku tichých snov a ešte tichších nocí, pre hrstku rozprávok, ktoré ma zase sklamú. Odpusťte, mamička, že nechávam vás samu.

Odpusťte, mamička, mi tieto slová hmlisté, ja lúčiť neviem sa. Keď stečú slzy dneška a vaše „odpúšťam“ raz nájdem v padlom liste, potom sa, mamička, vrátim k vám celkom iste.

O chlapcovi, ktorý sľúbil matke, že sa vráti, a slovo nesplnil, neviem veľa. Viem len, že písal nádherné verše, a že ich nestihol vydať. Ale o tom, aký bol a ako myslel, čo ľúbil a čo nenávidel, čo mal a za čím túžil, neviem takmer nič. Preto prichádzam z Bratislavy do Kremnice a klopem na dvere s menovkou — Anna Herzová.

Marcel bol tichý, záдумčivý chlapec. Pravdaže, hral sa, ale akosi bez vnútorného zaujatia. Zato keď sa dostal ku knihám, nevedel potlačiť vzrušenie. Preto sme ho ani neobdarúvali inými darčekmi než knižkami.

Žena, ktorá mi rozpráva o svojom synovi, má sedemdesiattri rokov. Šťastná bola však len štyridsaťdva. Pretože práve toľko rokov mala, keď sa začala vojna. No teraz, keď si spomína na detstvo svojho syna, jej oči akosi zjasnievajú, akoby ešte nič nevedeli o tom, čo sa stane neskôr.

Čítal všetko, čo sa mu dostalo do

rúk. Knihy i časopisy; slovenské, maďarské, nemecké i francúzske.

Akoby pochopila to, čo nevyslovujem, vyberá z kôpky zošitov, listov a fotografií maturitné vysvedčenie svojho syna. Je na ňom jednotka z — nemčiny, francúzštiny, latinčiny i ruštiny.

Nenútili sme ho do učenia. Učil sa sám, bez odmiern i trestov.

Prechádzam očami po ostatných predmetoch posledného vysvedčenia Marcela Herza; filozofia, vlastiveda, prírodopis, fyzika, matematika, náboženstvo, telesná výchova — samé jednotky.

Prvý žiak kremnického gymnázia vynikal vo všetkých predmetoch, mimoriadne však v štúdiu cudzích rečí. Napriek tomu po maturite nejde si rozvíjať svoj talent na filozofickú fakultu, ale sa prihlasuje na štúdium — zverolekárstva.

Jeho rozhodnutie nás neprekvapilo. Od malička mal rád zvieratá; vrúčne, tak ako môže mať rado len dieťa.

Chvejúce sa ruky ženy prehrabujú sa v hrbke fotografií na stole a podávajú mi jednu z nich. Je to typický poľovnícky obrázok; muži a ich obeť. Jedine, čo je tu netypické, je tvár asi osemročného chlapca. Smutná, vyplakaná.

„Ale nebudete strieľať, Kolár báči,“ hovoril vtedy nášmu známemu, horárovi, ktorý nás vzal na postriežku.

„Pravdaže nebudem,“ ubezpečoval ho horár. No len čo sa objavil prvý srnec, strhol z pleca pušku a vystrelil.

Marcela sme vtedy nemohli utíšiť. Len sa díval na toho zabitého srnca a plakal a plakal.

Prezerám si ostatné fotografie. Beriem do rúk ošumelé školské zošity. Na jednom z nich je napísané Marcel Herz II. A. — Obsahy z českoslovenčiny. V zošite nie sú však nijaké záznamy o prečítaných knihách. Sú v ňom verše. Napísané napochytro, v škole pri vyučovaní. Popreškrtávané a poprepisované.

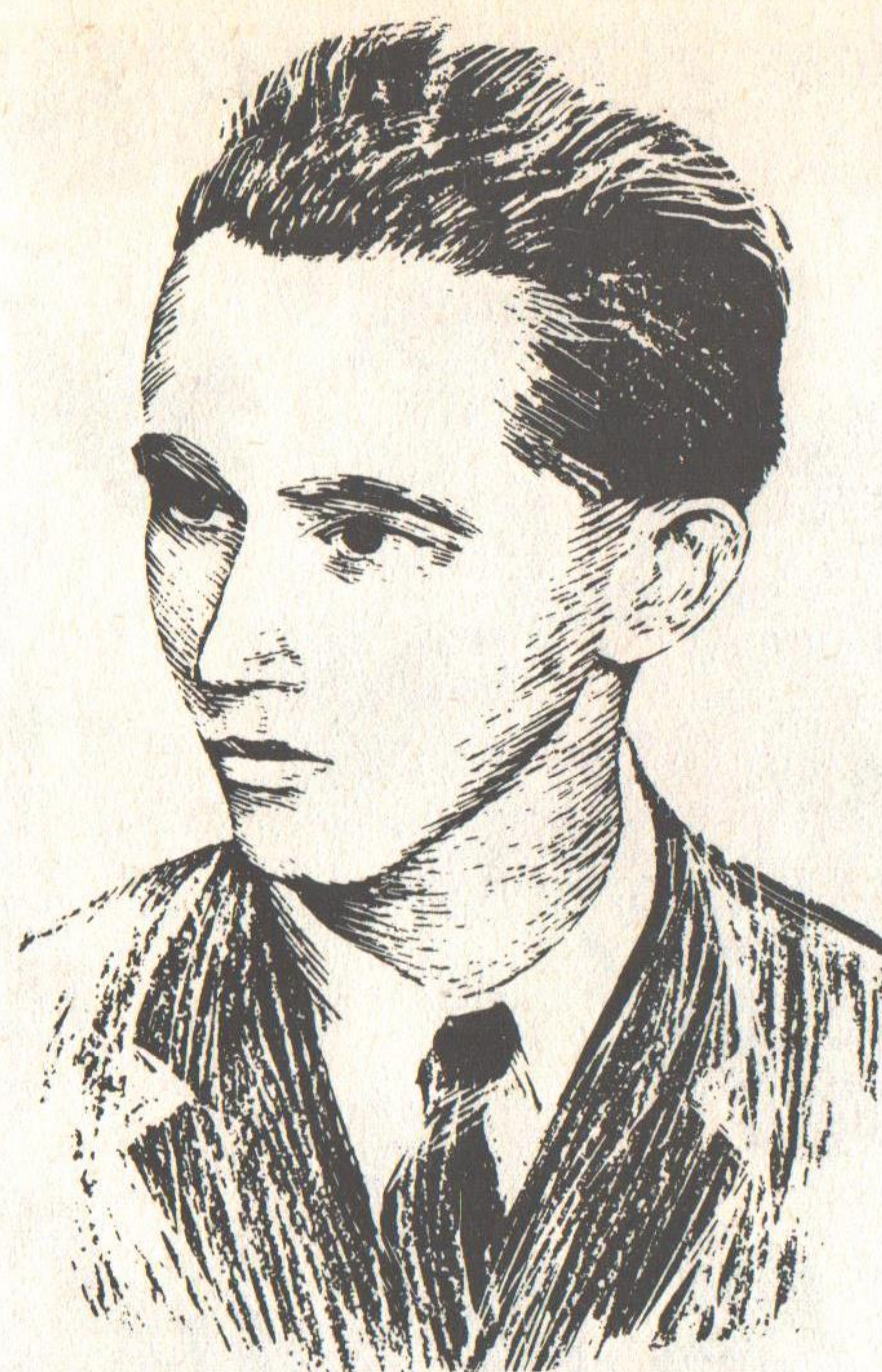
Dlho sme nevedeli, že Marcel píše. Až raz — nechtiac — som otvorila jeden z jeho zošitov a objavila som v ňom báseň. Smutnú, o modrých očiach.

„Marcel, ty si sa zaľúbil,“ hovorím mu.

Zapýril sa a začal mi vysvetľovať, že je to báseň o oblohe.

Ani neskôr sa nám so svojimi literárnymi prácami nezdôveroval. Že píše, dozvedeli sme sa len zo študentských časopisov, ktoré uverejňovali jeho básne.

Pýtam sa na tú, ktorú napísal

Marcel Herz
(1925—1944)

vtedy, keď dozrievalo v ňom rozhodnutie zapojiť sa do boja proti fašizmu.

Nie, nevedela som, že napísal báseň *Odpusťte, mamička...* Dnes už viem, že bola uverejnená, ešte kým žil, ale ja som ju počula až vtedy, keď som ho pochovávala.

Navonok nemal dôvod skryto sa lúčiť s matkou. Žena, ktorá sedí oproti mne a nemá už slz, aby mohla plakať, chápala synov zmysel pre spravodlivosť i krutosť doby, v ktorej vyrastal. Preto mu neskôr nebránila vziať do rúk zbraň. Ani jemu, ani o dva roky mladšiemu Norbertovi, ani mužovi. Sama šla do Povstania.

Prečo teda to „odpusťte, mamička...?“

Vari preto, lebo mladý básnik

vytušil, že za matkinou odvahou môže byť i strach. Prostý materský strach o syna.

ho počujem vraviť: „Neboj sa, mama, nájdem ho a privediem späť.“

Po potlačení Povstania prišiel Marcel domov sám, lenže to už jeho matka nevedela. Bola v horách i s mužom, ktorý bojoval naďalej. A tak o tom, že ho odvieďlo gestapo s ťažkým zápalom pľúc, že ho bili a mučili, dozvedela sa až po skončení vojny.

Vtedy, keď otvorili masový hrob v Hornom Turčeku, dostal sa jej do rúk i kúsoček papiera s poslednou básňou jej syna.

NOVEMBER

Ni vzdychnúť sme si nestačili a jeseň prišla už.

Pár žltých listov na orechu jak pečať slz a mdlého smiechu leta, ktoré nedozrelo.

Mám ešte svoje zachmúrené čelo i ruky i prsia chudé.

A jeseň, ktorá ešte stokrát bude, ma nájde v srdciach splesnivených tiel.

Ó, verte, umrieť nemôže ten, ktorý nedozrel.

Pochovala si ho sama. Lebo muž jej umrel prestrelený v náručí ešte v horách a Norbert stále nebol doma.

A neprišiel už ani o týždeň, ani o mesiac...

Neviem, čo mám povedať na rozlúčku žene, ktorej bolesť už nikdy nezmierni nijaké slovo. A tak len prosto pozdravujem a rýchlo vychádzam do nočného mesta, aby som stihol ešte posledný autobus do Bystrice, kde na mňa čaká mama.

Na dolnom toku Váhu

VLADIMÍR FERKO

Nad mestom, kde dnes začneme svoju púť, sa tak ako pred vekmi strmí bralo a na ňom impozantný hrad, kedysi pyšné sídlo Matúša Čáka, pána Váhu a Tatier. Áno, sme v Trenčíne, bývalom centre Trenčianskej župy. Každý turista si tu vyjde na hradnú vežu, odkiaľ je krásny výhľad na staré štvrte, nové sídliská i šire, k juhu sa otvárajúce povážske nivy. Dievčatá zavzdychajú nad Studňou lásky, ktorú tu v čase tureckých vpádov vylámal Omar, aby oslobodil zo zajatia svoju verenicu Fatimu. Skutoční milovníci histórie zídu až dolu ku skale a pozrú si najstarší rímsky nápis na území našej vlasti z roku 179.

Skoro osemnásť storočí uplynulo do nenávratna od víťazstva 885-tich vojakov druhej pomocnej légie nad germánskymi Kvádmi. Laugarícium — tak Rimania nazvali miesto či sídlisko, ktoré sa neskôr malo stať Trenčínom; a tie pradávne časy nám pripomína aj názov nového, moderného trenčianskeho hotela — Laugarícia.

Zo západnej strany zvierajú dolinu Biele Karpaty, z východnej Považský Inovec, ktorý zbíha až k Piešťanom. Tu sa už dolina rozširuje, pohoria ustupujú a Váh sa pokojne ubera zmenenou scenériou na juh. Kolko dreva, medi, šindľa, koží, železných výrobkov a iného tovaru splavil na svojom chrbte na Dolnú zem! Kolko ľudí odviezol do cudzieho sveta! Ktože to dnes už zráta? Nové časy sa ho dotkli veľmi citeľne, jeho vody tečú zväčša cez vybetónované kanály, rovné ako priamky. Staré riečište sa dá prebrodiť skoro v každom čase. Už to nie je dravá rieka — rapax, ani rieka — vlk — lupus. Váh prestal byť trvalou hrozbou tohto utešeného kraja. Pri väčšom stave vody sa

TY RODNÁ ZEM MOJA

môžeme na kajaku preplaviť na piešťanské jazero Sĺňavu, kde sa dajú užít všetky slasti leta: plávať, rybáriť, jazdiť na vodných lyžiach, alebo aj polieťať si ponad vodu na „drakovi“. Sĺňava priťahuje do Piešťan najmä mladých, zdravých ľudí, lebo chorí tu hľadajú zdravie v známych kúpeľoch, o ktorých už pred vyše tristo rokmi farár Adam Trajan z DrahoVIC napísal toto:

„Vykopané sú jamy, riadne a v poriadku peknom, malé však plné sú vodou, čo huble a vri. Myslím, že podzemné žily tu dávajú prítok tej vode želanej a nadovšetko milej. Tie jamy si sedliak vykladá dubovými vetvami či listím topolov, vdačne pritom pracujúc. Tu telom zoslablí nahé si ponoria údy. Preto, kto vládze a chce, odkladá si všetko rúcho, a potom teší sa, zdravie a plet sa mu obnovili...“

Pravdaže, odvtedy sa veľa zmenilo, jamy nahradili moderné kúpele, chorí majú v zariadeniach štátnej zdravotnej správy k dispozícii okolo pol druhej tisícky lôžok, starajú sa o nich lekári-špecialisti a kvalifikovaný zdravotný personál. Liečia sa tu všetky druhy reumatických chorôb, svalový reumatizmus, stavy po úrazoch a ortopedických operáciách. Na to všetko stačí päť termálnych, čiže teplých prameňov sadrovosírnej, skoro zázračnej vody, i svetoznáme rádioaktívne piešťanské bahno, ktoré exportujeme do celého sveta. Tu hľadal zdravie vojvodca z Parmy, slávny lekár Johan Crato von Crafftheim, indickí maharadžovia, štátnici, umelci i vedci všetkých kontinentov. Piešťany, kedysi kúpele bohatých, liečia každoročne tisíce našich občanov i pacientov zo všetkých končín sveta. Jeden ako druhý tu ležia zacápaní čiernym, páchnúcim bahnom. Keby si tak ozbrojili oko mikroskopom, naskutku by utiekli. Uvideli by ohavné zvieratká pasúce sa na guliach sírníkov, odporne hlien a bublinky dodávajúce obrazu akúsi čudnú živosť. Ale — nijaký strach! Baktérie sú neškodné, bahno je antiseptické — zabráňuje nákaze mikróbmami.

Nové Mesto nad Váhom je naozaj nové, za posledné roky sa rozrástlo na dvojnásobok. Sú tu moderné závody

na vzduchotechniku, Výskumný ústav mechanizácie a automatizácie, liehovary, konzervárne.

V tomto podhorskom kraji, najmä v okolí Drietomy, po stáročia kvitlo bosoráctvo. Ešte aj v nedávnych časoch sem chodievali ľudia hľadať pomoc, pýtať dobrú radu — ako pričariť ženicha, ako sa zbaviť choroby alebo zlej ženy, či muža. Zaostalosť a povery odchádzajú zároveň s biedou, dnešná generácia sa nad mocou čarov, zaklínaní a bosoráctiev už len usmeje.

Na prechádzke dolným Považím neobídme ani starodávne Čachtice, sídlo smutnej známej grófsky Báthoryčky, ktorá dala zmárniť mnoho dievčiat, aby si v krvavých kúpeľoch uchovala mladosť a krásu. Stihol ju zaslúžený trest — zamurovali ju.

V neďalekom Vrbovom je rodisko slávneho cestovateľa Mórica Beňovského, ktorý po náramne dobrodružnom živote zakotvil na Madagaskare, kde si ho v roku 1776 domorodci zvolili za kráľa. Tam aj skončil svoj nedlhý život v boji proti francúzskym kolonizátorom. Na námestí Tananár-

rive, hlavného mesta Malgašskej republiky, dodnes stojí jeho pomník s titulom AMPANSAKABEA, čo znamená pán pánov.

Dolné Považie sa môže pochváliť mnohými významnými rodákmi. V Beckove sa narodil Jozef Miloslav Hurban, slovenský spisovateľ, národný buditeľ a politik, jeden z najvýznamnejších spolupracovníkov Ludovíta Štúra. Omšenie pri Trenčine je

rodiskom spisovateľa a vedca Danieľa Krmana. Podhorská dedina Smolenická Nová Ves dala svetu vynálezcu padáka Štefana Baniča, ktorého busta zasluženou zdobi nádvorie pred novou budovou letiska v Bratislave. Z Častej pri Modre pochádza Juraj Fándly, autor knihy Piňň domajši a poľní hospodár, napísanej západoslovenským nárečím. Autor Drevenej dediny a Červeného vína František Hečko je rodom zo Suchej nad Parnou. Pezinok pridáva do galérie slávnych rodákov majstra Jána Kúpeckého, maliara známeho v celej Európe. V tomto kraji žil dlhší čas svetoznámy nemecký maliar, keď projektoval pyšné sídlo Pálffyovcov, dodnes zachovaný hrad Červený Kameň, v ktorom je pekné múzeum. Nebol to nik menší ako Albrecht Dürer. Jeho krajan, slávny Ludwig van Beethoven, síce neprojektoval zámok v Dolnej Krupej, kde niekoľko ráz letoval, zato práve pod jeho strechou skomponoval poetickú Sonátu mesačného svitu. Dodajme ešte, že v Modre po zranení na poľovačke zomrel Ludovít Štúr a pri Hlohovci v roku meruôsmom dala uhorská vrchnosť popraviť slovenských revolucionárov Vilka Šuleka a Karola Holubyho.

Šira rovina nebadane prechádza do trnavskej tabule, ktorú v značnej miere tvorí spraš, pôda naviata za tisícročia, úrodná, dobrá zem, ktorá tu od nepamätí živila ľudí. Avarov, Kvádov, Slovanov, ale i Turkov, čo aj tento kraj neraz spustošili. Dobré sa tu darí kukurici, pšenici, cukrovej repe, jačmeňu. Trnavské sladovne vyrobia z metráka jačmeňa osemdesiat kilogramov kvalitného sladku, ktorý patrí k tradičným vývozným článkom trnavského priemyslu. Okres produkuje toľko obilia ako celý Stredoslovenský kraj. To je naozaj veľmi výrečný fakt.

Uprostred trnavskej tabule dvíha veže kostolov a komíny fabrik Trnava. Staré, slávne mesto s bohatou kultúrnou tradíciou.

V rokoch 1635 — 1777 bola Trnava univerzitným mestom. Dnes je tu rozvinutý potravinársky a strojársky priemysel, ale pýchou Trnavčanov je

TAZ — Trnavský automobilový závod. Sú naň takí hrdí ako na svoju futbalovú jedenástku.

Trnava zostala aj naďalej mestom škôl. Chlapci a dievčatá tu navštevujú zdravotnícku, poľnohospodársku a strojnú školu, v univerzitných tradíciách pokračuje Pedagogická fakulta. Aj veda má v tomto kraji dôstojný stánok. Slovenskej akadémii vied patrí krásny Smolenický zámok, dejisko mnohých medzinárodných vedeckých podujatí. Zahraniční účastníci kongresov si cez voľné chvíle idú pozrieť neďaleké pekné jaskyne Driny a výrobne modranskej keramiky v Modre.

My sa spod vínorodých karpatských strání znova vrátíme do údolia Váhu, aby sme pri Leopoldove, Hlohovci a Seredi zavřšili našu cestu po dolnom Považí. V Hlohovci, meste ruží, sa končí rad považských tovární odevného priemyslu (Žilina, Púchov, Trenčín, Nové Mesto, Vrbové, Hlohovec), takže bez zveličovania môžeme povedať, že každého Slováka Považie oblieka. Do Hlohovca putujú všetky makovice a iné rastliny na výrobu liekov (Slovakofarma). Hlohovec teda expeduje do sveta liečivá, odevy a výrobky drôtovne. Kedysi bol známy iba dobrým chlebom.

Sereď bola a je známa kávovinami, dodnes navoniavajú mesto, ktoré sa stalo našim najjužnejším hutníckym mestom. Tie dlhizné hromady čiernej matérie, pripomínajúce suché piešťanské bahno, to sú zásoby niklovej rudy, z ktorej tu tavia ušľachtilý kov, čoraz potrebnější pre národné hospodárstvo celej ČSSR.

Považie, horné aj dolné, je našou najvyspelejšou priemyselnou oblasťou. Jeho minulosťou bolo pltníctvo, drevorubačstvo, drotárstvo.

A budúcnosť?

Už sa črtá v kontúrach najmodernejšej továrne tohto kraja, v stavbe atómovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach, v ktorej sa čochvíľa rozhorí mocný oheň. Jeho kozub, jeho reaktor, budú chladiť vody nášho starého dobrého Váhu.

Chytrácky bedár

TURKMÉNSKA ROZPRÁVKA

Kedysi dávno žil padišah, vychýrený tým, že rád vtipkoval a rád si zo svojich poddaných robil bláznov. Raz si bol pozval na svoj dvor najväčšieho bedára a takto mu vraví:

„Počuj, chudák, spravím z teba boháča. Tu hľa je list. Vezmi ho, odnes hlavnému správcovi pokladov a žiadaj, aby ti vydal všetko, ako v tom liste prikazujem.“

Pobral sa bedár preč a takto hútal: Čože sa zrazu padišah tak stará o mňa? Musím sa ja vyzvedieť, čo píše v liste.

Bola krutá zima. Vôkol všade horiská snehu. Bedár v rozodraných bačkorách a vetchej halene načisto premrzol, kým sa mu podarilo nájsť človeka, ktorý vedel čítať.

„Ja, veľký padišah, prikazujem hlavnému správcovi pokladov, aby doručiteľovi tohto listu vydal môj dar — tridsať vedier snehu. Nedodržanie príkazu znamená najprísnejší trest, aký len u nás môže byť — a to je smrť,“ písal padišah.

„Fíha,“ povedal si bedár v duchu. „Skutočne kráľovský dar.“

Strčil list do kešene a viac sa oň nestaral.

Prešla zima, prešla jar a prišlo leto.

„Teraz si vyzdvihnem padišahov darček,“ povedal si bedár a vydal sa do vladárovej pokladnice.

Prišiel za hlavným správcom, odovzdal mu list a čaká, vyčkáva. Správca si prečítal list a celý sa roztriasol.

„Ja úbožiak,“ vraví celý bledý, „skade ti stvorím sneh?“

„A čože mňa po tom,“ vraví bedár. „Padišah nakázal. Ak nedostanem sneh, pôjdem sa mu sťažovať.“

„Nieže tak, dobrý človeče,“ modlikal správca. „Mám ženu, deti, kto sa o ne bude starať... Ale čo by si povedal, keby som ti namiesto snehu dal peniaze, ha?“

Bedár najprv ani počut. Iba keď správca povedal sumu, čo mu zaručovala

bezstarostný život až do smrti, iba potom horko-ťažko súhlasil.

Padišah bol veľmi prekvapený, keď mu ohlásili bedára, ktorý sa mu vraj prišiel podakovať za nesmiernu vladársku láskavosť.

„Naozaj si nespomínam, že by som ju bol niekomu preukázal,“ smial sa padišah, „ale keď je už tu, zavolajte ho!“

„Ó, veľký môj vládca,“ sklonil sa bedár pred padišahom, ako len najhlbšie vedel. „Prišiel som ti vysloviť tú najvrednejšiu vďaku za milosť, ktorú si mi preukázal.“

„O čom hovoríš?“ pýta sa padišah.

„V zime si mi daroval tridsať vedier snehu.“

Padišahovi hneď prišiel na um dávny žartík a schuti sa rozosmial. Všetci okolo neho tak isto.

„Ale keďže som vtedy mal dosť svojho snehu,“ pokračoval bedár, „nechal som dar nevyzdvihnutý v tvojej pokladnici. Dnes ta idem, aby som si dar prebral, ale hlavný správca, ako vysvitlo, vymíňal už všetok sneh. Musel ma vyplatiť takto:“

A bedár vysypal pred padišaha priehrstie zlatiek.

Padišah sa ešte väčšmi rozosmial a prikázal dať chytráckemu bedárovi za odmenu ešte raz toľko peňazí, ako už mal.

PRELOŽILA HANA SUCHÁ

Mačiatka

SERGEJ MICHALKOV

Báseň som písal od piatka
a viem ju naspamäť:
Narodili sa mačiatka,
máme ich presne päť!

Rozmýšľali sme, hýtali,
aké im mená dať.

Nakoniec sme ich nazvali:
RAZ, DVA, TRI, ŠTYRI, PÄŤ!

RAZ — je kocúrik najsmelší.

DVA — ten je zasa najbelší.

TRI — vystrčí hneď pazúrik.

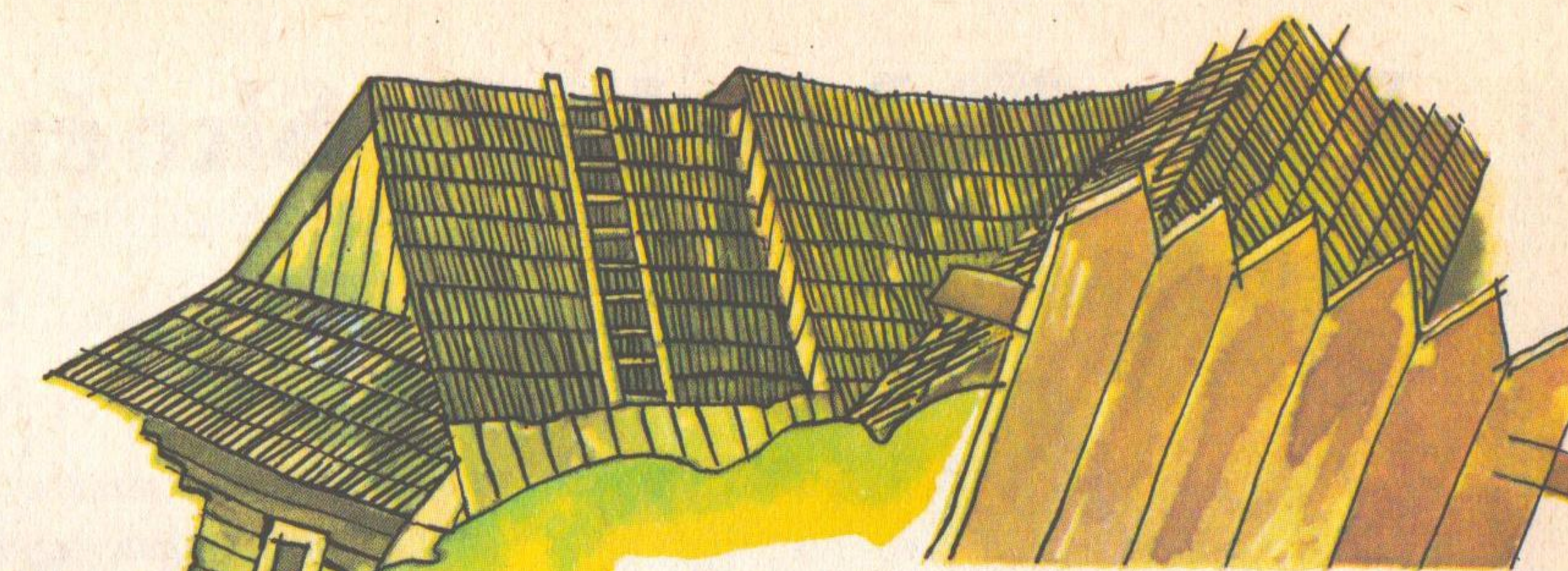
ŠTYRI — vie vyliezť na múrik.

PÄŤ — prvým dvom je podobný,
no ten len stále spí a spí.

Prekrásne sú tie mačiatka,
RAZ, DVA, TRI, ŠTYRI, PÄŤ!
Písal som o nich od piatka.
Kto chce ich uvidieť?

PRELOŽIL JÁN TURAN

Ježko s bubnom

GRIGORE VIERU

Chodil s bubnom malý ježko,
bum — bum — bum,
do kopca i dolu briežkom,
bum — bum — bum.

Hral sa, šantil ježko mladý,
bum — bum — bum,
až sa dostal do záhrady,
bum — bum — bum.

„Nebojím sa ani vlka!“
bum — bum — bum.
„Budem chodiť na jablká!“
bum — bum — bum.

„Nebojím sa ani vlka!“
bum — bum — bum.
„Celú jablňu pootľkam!“
bum — bum — bum.

Vtom na bubon spod oblohy
bum — bum — bum.
A náš ježko dal sa vnohy,
bum — bum — bum.

Pravda Michala Skočíka

JÁN DONOVAL

Popri vzburách, zachvacujúcich často celé kraje, je slovenská minulosť bohatá na množstvo miestnych rebélií, v ktorých poddaní vystúpili proti svojmu bezprostrednému pánovi. Aj keď takéto vzbury nepredstavovali pre feudálnu vrchnosť veľké nebezpečenstvo, šľachta z nich mala strach, lebo sa obávala, že môžu prerásť do veľkých ozbrojených povstaní. Preto — ako nasvedčuje i osud vzbury levických poddaných proti svojmu zemepánovi Esterházymu roku 1787 — kruto trestala i nevelké prejavy nespokojnosti a odporu.

Volám sa Michal Skočík a som už desiaty rok veslárom na tejto tureckej galeji. Viem, je to neveriteľné, ale hovorím pravdu, desiaty rok. Už si ani nepamätám, koľko nešťastníkov sedelo na mojej lavici a koľko dozorcov šľahalo môj chrbát. Viem len celkom isto, že žiť možno aj tu. Pravda, treba myslieť na domov, lebo ak človek čo len trochu zmalomyseľne, zapochybuje o návrate, je s ním koniec.

Vždy som sa chcel vrátiť domov, preto som teraz najstarší zo vset-

kých týchto úbožiakov. No dnes už neverím, že ešte uvidím svoj dom, ženu a deti, pole, na ktorom som oral, sial a zberal úrodu. Bolesť, ktorá mi preniká hrudou, je silnejšia než moja túžba. Hovorím to celkom pokojne, hoci pomyslenie, že o moje telo sa čoskoro budú ruvať žraloky, mi naháňa hrôzu.

Prežiť toto peklo chcel som predovšetkým preto, aby som sa pomstil. Za Jána Preberu, Štefana Kupeckého, Mateja Majerníka, za šeba...

Nikdy som na nič nezabudol, ba všetko, čo ma obklopovalo, mi len pripomínalo posledné okamihy tam doma. Dosiaľ neznesiem pohľad na oheň, lebo vždy zazriem i katovu ruku, ako sa približuje k mojej tvári s rozpaleným železom. Na bitie som si za tieto roky zvykol, často už bolesť ani necítim, len nesmiem vidieť, ako sa dozorca zakláňa, aby udrel palicou alebo korbáčom. Vtedy sa mi akosi zastrie zrak, v okamihu zabudnem na more i loď, a znovu vidím kata, ktorý priväzuje na lavicu staručkého Mateja Budaja, berie si od pomocníka palicu, rozkročuje sa a udiera.

Vravím, túžil som sa vrátiť domov, aby som sa pomstil. Ustavične som myslel iba na to, ako zahluším grófa, podpálím mu kaštieľ a majere, rozožením čriedy dobytky. Do najmenších podrobností som si rozobral chyby, ktorých som sa dopustil pri vedení našej rebélie. Chcel som byť múdrejší a skúsenejší a každé sľahnutie dozorcovho biča ma v tejto túžbe iba utvrdzovalo.

Teraz viem, že som uvažoval zle a smiešne. Komu som sa mal vlastne pomstiť? Esterházymu, ktorý na nás poslal vojsko, či sudcovi, čo ma odsúdil na doživotné galeje? A čo by sa vlastne stalo, keby sa mi aj podarilo urobiť to, na čo som sa pripravoval? Grófa by vystriedal gróf, sudcu iný sudca.

Myslel som plano, lebo v hneve. Čas ma urobil múdrejším, preto dnes už viem, že nekonečnú krivdu neodstráni ani pomsta ani jeden húfiec ľudí s kameňmi a palicami v rukách.

Treba tisíce húfcov a tisíce horiacich kaštieľov.

Túto pravdu už neprinesiem domov, ale azda ju objaví ktosi iný, kto bude múdrejší a silnejší, než som bol ja.

Dobrá pamäť

EDUARD USPENSKIJ

*Nech ma iní pochvália,
takej hlavy veru niet!
Akúkoľvek dlhú vetu,
všetko viem hneď naspamäť!*

Tak vrav:

*„Išiel Ivan na koni,
viedol psíka po boku.
A babička práve vtedy
myla kaktus v obluku.“*

Keď budem fúzatý

AGNIJA BARTOVA

*Miško by rád fúzy mať
dlhé ako párky:
— Začnite rásť, fúziky,
budem jak náš starký!*

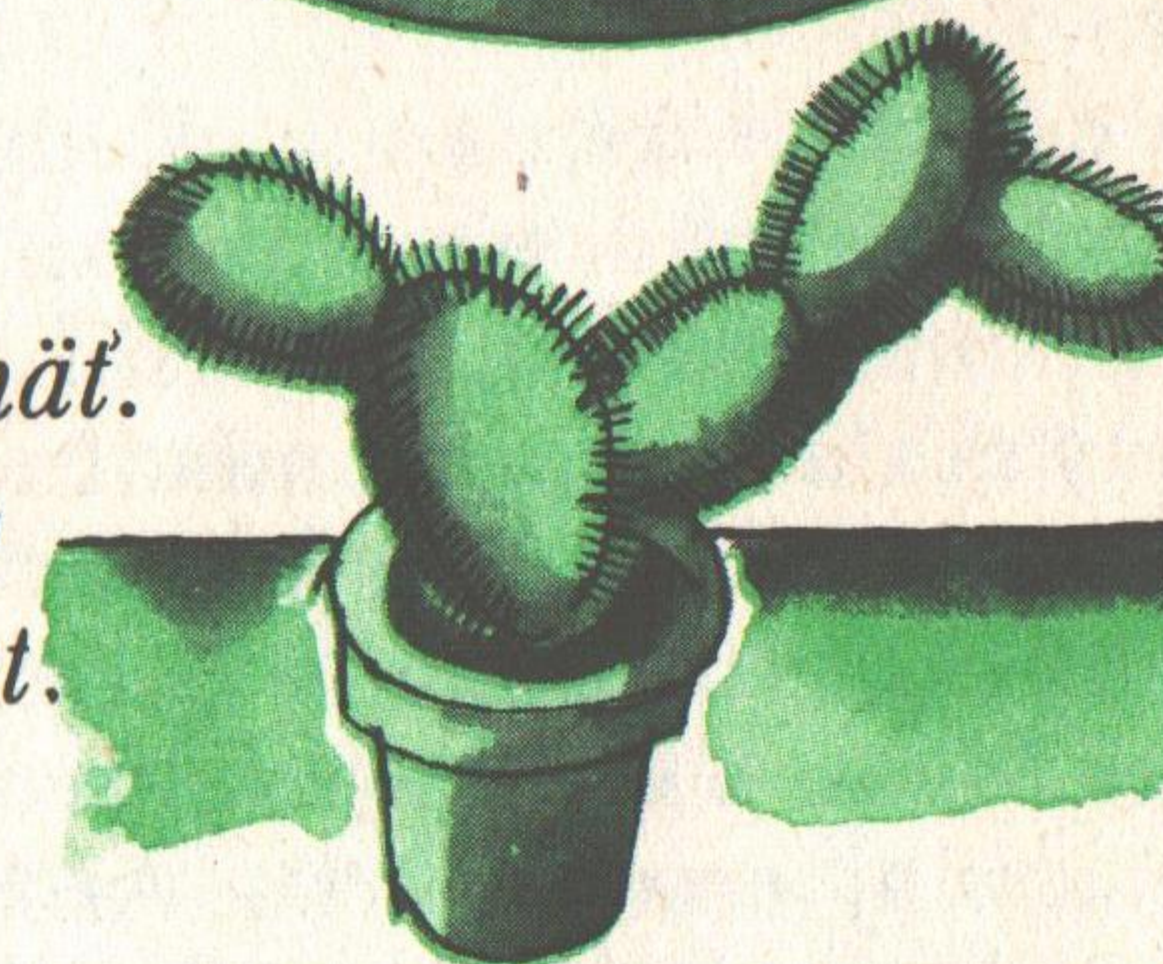
*A keď budem fúzy mať,
nemusím viac poslúchať!*

*Narastú mi fúziská,
budem šteklieť starkú.
Celé hodiny a dni
môžem sedieť v parku.*

*„Išiel Ivan na koni,
viedol psíka po boku.
No a kaktus práve vtedy
myl babičku v obluku.“*

*Nie, nie, to je takto:
„Išiel kaktus na koni,
viedol starkú po boku.
A jeho psík práve vtedy
myl Ivana v obluku.“*

*Nech ma iní pochvália,
všetko viem hneď naspamäť.
Bez omylu, bez chybičky
poviem vám aj sedem viet.*

*Načo mám ísť do školy,
keď už budem dospelý?*

*Všetci sa hneď zadivia:
— Čo to za poriadok?
Prečo by mal skoro spať,
nie je holobriadok!*

*Veď posúďte sami:
Je chlap s bajúzami!*

*Nech mi nikto nevraví:
— Miško, do postielky!
Ráno na dvor chcem už vyjsť
fúzatý a veľký!*

PRELOŽIL JÁN TURAN

Hrob na brehu Váhu

RUDO MORIC

Sedí pán Strečna pri obloku najvyššej bašty, sedí a každú chvíľu si z korbela víno uhýna.

Jeho mútne oči nehľadia na Váh ani na cestu, lež tam kdesi doprostred. Tam je nevelký kopček, hrob jeho soka, ktorého vlastnými rukami spasil zo sveta. Ta blúdiakálné pohľady Vladimíra a duša mu preklína mŕtveho Milka Pongráca z neďalekého Starhradu.

Kedysi boli kamaráti. Kedysi... bolo to dávno, ešte pred tým, ako spoznali krásnu dcéru žilinského richtára, Milku.

Prvý sa s ňou spoznal mládenec zo Starhradu. Obaja sa do seba zaľúbili. Prisahali si vernosť až do smrti a tajne sa zasnúbili. No raz uvidel Milku Vladimír zo Strečna. Uvidel ju a zaraz sa aj jemu zapáčila. Ako by aj nie, veď bola najkrajšou dievčinou širokého okolia.

Zahorelo Vladimírovo srdce túžbou po najkrajšej deve a do týchto túžob sa miešala závišť, akože, najkrajšie dievča dostane Milko Pongrác, a nie on, Vladimír? To sa nesmie stať, veď ich rod je bohatší ako Pongrácovci.

V týchto myšlienkach vystriehol raz veľmož Vladimír richtárovu dievku, keď sa prechádzala po žilinskom rínku, a oslovil ju. A hneď jej z čista jasna vyznal lásku. Lež Milka mu rovnako otvorene povedala, že ona má rada iného, aby jej pán veľkomožný dali pokoj.

Nazlostilo Vladimíra jej odmietnutie. Nebol na také veci zvyknutý. Pýcha sa v ňom vzdula ako jarné vody Váhu, a rovno Milke hodil do tváre:

„Hej, švárna deva, ty miluješ Milka Pongrá-

STARÝ HRAD

Úlohou tohto turčianskeho hradu, postaveného v 13. storočí, bolo chrániť dôležitú obchodnú cestu cez Strečniansky priesmyk, kontrolovať brody cez Váh

a vyberať mýto. Pôvodne bol kráľovským majetkom, čoskoro sa však jeho vlastními stali Balasovci a Matúš Čák. Po smrti „pána Váhu a Tatier“ hrad znovu prešiel do vlastníctva uhor-

ských kráľov. V polovici 15. storočia ho kúpou získal zemepánsky liptovský rod Pongrácov, ktorý potom viedol oň a jeho majetky dlhotrvajúce spory so susedným strečnianskym hra-

dom. V 16. storočí, keď Turci obsadili veľkú časť uhorského kráľovstva a výpadmi ohrozovali i stredoslovenské banské mestá, bol Starý hrad, prv nazývaný Varín, prebudovaný na vojenskú

pevnosť. Po porážke Turkov stratil svoj význam, a keďže jeho malé priestory neboli vhodné ani na bývanie, začal pustnúť. Na začiatku 18. storočia opustili ho už aj poslední obyvatelia. J. D.

ca, ale toho si vyhoď z hlavy! Budeš mojou, a nie jeho ženou!“

Dievča sa mu zasmialo, no hlboko v duši sa mu zahniezdil nepokoj. Taký mocný pán všeličo môže spraviť!

A veru pán Vladimír sa aj pousiloval. Vybral si nie najpriamejšiu cestu. Poznal chamtivosť žilinského richtára Adama, nuž začal brnkať na túto strunu. Raz poslal richtárovi čriedu oviec, raz mešec toliarov, inokedy vybíjanú šabľu. Richtár bol uveličený, veď komuže okrem neho posielajú takí páni podarúcky? Potom istého dňa s darom prišlo pozvanie, aby sa richtár unúval hore na Strečno. Vladimír poslal poňho svoj vlastný hintov. Richtár šiel a dozvedel sa, že veľkomožný pán zo Strečna sa zaľúbil do jeho Milky a rád by ju dostal za ženu. Ó, pravdaže, pravdaže, richtár Adam sa priam rozplýval od šťastia. Veď mať dcéru paniu strečnianskeho hradu, to sa mu nikdy nesnívalo.

Len čo prišiel domov, oznámil dcére, že jej vybral ženicha, a nebude ním nik iný ako mladý pán zo Strečna, veľmož Vladimír.

„Otec, čo si to urobil!“ skríklo zdesené dievča.

„Čo, vari sa ti nepáči taký pán? Pekný a bohatý!“ zhíkol richtár Adam a nechcel veriť vlastným ušiam.

„Ja už mám snúbenca, Milka Pongráca zo Starhradu,“ prezradila Milka otcovi svoje tajomstvo. Richtárom trochu heglo, potom však rázne rozhodol: „To nič! Láry-fáry. Strečnianski veľmoži sú bohatší ako tí zo Starhradu.“

„Ale ja si nikoho nevezmem iba Milka!“ trvalo na svojom rozhodnutí nešťastné dievča.

„Vezmeš, vezmeš, dievka moja, lebo ináč zle bude! Otcovi sa priečiť nebudeš!“

A naozaj, Milku, najkrajšie dievča šieho okolia, dostal za ženu Vladimír, a nie Milko.

Ale ešte sa neskončila vo vyzdobených strečnianskych komnatách svadobná hostina, keď sa Vladimír dozvedel, čo si o ňom myslí jeho nešťastná žena.

„Nenávidím ťa!“ povedala mu do očí, keď sa pri svadobnom stole k nej nahol a chcel ju pobožkať.

Vladimír mal už v sebe niekoľko holieb vína, ktoré mu žily rozpaľovalo, nuž sa iba rozrehotal: „Skrotím ťa ja, holubička, uvidíš!“

Ale neskrotil. Milka ho naozaj strašne nenávidela a on stále častejšie upadal do zúrivosti a potom pil a pil.

Raz takýto ohúrený prišiel na šialenú myšlienku. Zabijem ho a potom ma Milka bude milovať. Ako si premyslel, tak urobil. Tu od tohto okna strichol na Milka Pongráca, a keď ho raz uvidel, ako sa na člnu prepravil na jeho stranu Váhu, vyskočil, opásal si meč

a letel za ním. Popadlo ho podozrenie, či tí dvaja sa nestretávajú. O chvíľu bude tma — a možno pod jej krídlami...! Hej, hej, určite sa stretávajú! Ale už nebudú! — zúrili v duchu Vladimír a náhlil sa bránou von k Váhu.

„Stoj, Milko Pongrác, budeme účtovať!“ skríkol pán Strečna na svojho soka, ale mu ani toľko času nedožičil, aby mohol vytrhnúť šabľu, už sa naňho vrhol a prebodol mu hrud. Potom stál nad mŕtvym telom, kým tma nezhusla, krvavým mečom vykopal hrob a na tom samom mieste pochoval svojho protivníka. Ešte aj ťažký okruhliak naňho navalil, aby mal istotu, že sa Milko odtiaľ nikdy nedostane. Až potom sa vrátil na hrad a rovno k Milkiným komnatám.

„Otvor, žena!“ zabúchal na dvere. A keď neotvárala, vykrikoval:

„Ukážem ti ruky, ktorými som ho spasil zo sveta!“

Vtedy sa rozleteli dvere a nešťastná žena stála pred ním s hrôzou v tvári.

„Ty si ho zabil?“ zaúpela a padla na kolená.

„Zabil! Odteraz som tu už iba ja, nemáš inej voľby pre svoju lásku.“

Ale pyšný Vladimír sa aj teraz mýlil. Milka ho ešte väčšmi znenávidela, a kedykoľvek sa stretli, vždy sa od neho s hnusom a pohrdaním odvrátila. Ako by jej ústa ustavične šepkali:

„Vrah, vrah!“

A potom nocami vychádzala pani Strečna hradnou bránou k neveľkej mohyle s kameňom a dlho nad ňou ostávala v tichom zadumaní.

Keď sa Vladimír dozvedel o jej nočných túlačkách, zakázal jej ich. Milka slovka nepreriekla, iba sa odvrátila a odišla od neho.

A Vladimír pil a pil a čoraz častejšie sa utahoval do najvyššej veže hradu, aby odtiaľ pozoroval sokov hrob.

Aj teraz pije a hľadá v tú stranu. Je už noc, lež mesiac je v splne a jasne osvecuje aj Váh, aj hadistú cestu, aj celé okolie. Váh sa v tom svite striebri a nad ním sa dvíha riedka hmľa. Ale krásy mesačnej noci Vladimíra nenadchýňajú. Za každým dúškom vína zamrmle: „Nemal si sa mi postaviť do cesty, Milko, bol by si žil. Ale aj tak mi tvoja smrť nič nepriniesla!“

Práve dopil posledný hlt vína z korbeľa, keď sa mu čosi zvláštne zazdalo. Ale nie, nie... nie je to marivo, hoci má krvou podliate oči kalné od vína, predsa dobre vidí.

K Milkovmu hrobu sa náhli akýsi rytier. Príde k hrobu, skloní sa, možno sa modlí, možno len tak nad niečím dumá. Po chvíli zdvihne ruku nad hlavu, stáby prisahal.

Vyskočí Vladimír na rovné nohy a hnusno zakľaje. Vínom pomútená myseľ naplno pracuje. Zaiste daktorý z Milkových priateľov prisahá nad jeho mohylou, že ho pomstí!

Opásal si rýchlo meč a vyletel k hrobu.

„Ja ti dám pomstu, ty červík!“ vykrikuje nahlas v behu.

Už sa blíži k mohyle, už je od nej iba na pár krokov. A neznámy rytier kľučí pri hrobe, hlava nízko sklonená, ústa čosi šepocú. Vôbec nevníma blížiac sa kroky.

Zdvihol Vladimír meč a jediným švihom odťal sklonenú hlavu. A hlava sa kotúľa, kotúľa, až sa prikotúľa k jeho nohám.

„Ó, bože!“ vykrikoval Vladimír a chytil do rúk zakrvavenú hlavu. A z tej hlavy smutne hľadia na neho oči jeho ženy, nešťastnej Milky, ktorá v rytierskom preoblečení chodievala k hrobu milovaného človeka.

„Čo som to spravil, čo som to spravil!“ opakovali Vladimírove ústa. Víno mu zaraz vyšumelo z hlavy, no posadla ho iná, oveľa horšia mora. Ako rozumu zbavený rozbehol sa s Milkinou hlavou v rukách k strečnianskemu hradu. Lež nezabočil k bráne, ale škriabal sa hore strmým skaliskom. A keď už bol vysoko, tam, kde sa začínajú múry najvyššej bašty, zastal. No zastal iba na chvíľu. Ešte raz vrhol divý pohľad do smutných očí zavraždeného rytiera, a potom sa vrhol zo skaly.

Vládkyňa ohňa

SELKUPSKÁ ROZPRÁVKA

V jednom čume varila žena večeru. Priložila dreva na oheň a zavesila nadeň kotol so sobím mäsom. Potom si sadla s malým synčekom bližšie k ohňu. Dieťa jej sedí na lone, raduje sa a ona sa mu usmieva.

Vtom spraskotalo poleno, vyletela iskra a sadla dieťaťu na rúčku.

Dieťa začalo plakať. Žena sa rozkričala:

„Čo to vystrájaš, oheň! Ja ťa tu drevom kŕmim, starám sa o teba, a ty ubližuješ môjmu dieťaťu!“

Keď dieťa počulo matku kričať, vydesilo sa a plače ešte väčšmi. Mať ho nosí po čume, hojdá na rukách, ono však nie a nie prestať. A tu ho nazlostená mať udrie. Dieťa sa rozreve, až sa tak zachodí.

Žena by mala sebe vinu dávať, a ona sa miesto toho na oheň vyrúti:

„Vidíš, čo si narobil!“ kričí. „Nedám ti už nijakého dreva! Porúbem ťa a zalejem vodou!“

Položila dieťa do kolísky, schytila sekeru, a ak rúbe, tak rúbe do ohňa. Potom nabrala vody a vyšplachla na ohnisko. Oheň zasípel a zhasol.

Žena vraví: „To aby si vedel, že nesmieš ubližovať môjmu synčekovi. Vidíš, neostal z teba ani plamienček! Ani najmenšia iskrička!“

Oheň nehorí. V čume nastala zima a tma.

Dieťa žalostne plače. Krehne od zimy.

Vtedy sa žena spamätala. Zohla sa nad ohnisko, prehrabuje popol, lenže márne. Veď či sama nepovedala, že z ohňa neostane ani iskrička? Naozaj neostal.

A dieťa narieka čoraz väčšmi. Žena si vraví:

Zabehnem do susedného čumu, vypýtam si uhliky a znovu rozložím oheň.

Vybehla z čumu. No len čo vbehla do susedov, oheň na ohnisku sa im zakolísala a bol čoraz menší, čoraz menší. Posledný belasý plamienok

vypustil stĺpček dymu a zhasol.

Žena sa rozbehla do ďalšieho čumu. Len čo otvorila dvere, aj tam bolo hned po ohni. Ani už nevošla dnu, len sa chytro zvrtila a bežala ďalej. Tak obišla celú osadu, no kdekoľvek sa priblížila, tam všade oheň zhasol.

Už horí len v jedinom, poslednom čume.

V tom čume dožívala svoje roky starenka. Tá v živote veľa skúsila, veľa vedela. Žena zastala pred vchodom, bojí sa vojsť. Ale či môže otáľať, keď jej dieťa mrzne v studenom čume? Vošla.

Oheň na ohnisku vzbĺkol, začmudil a zhasol. Žena sa rozplakala. A starenka rozhrabuje popol, hľadá, či sa v ňom nenájde uhliky alebo

aspoň iskierka. Nenašla sa. Ohnisko je načisto tmavé a studené.

„Takéto niečo sa mi ešte v živote nestalo,“ vraví starenka. „Ja svoj oheň chránim a dobre živím. Keď idem spať, uhliky do popola poukrywam. Tak prečo oheň zhasol? Či si mu dačo nevyparatila, hlupaňa? Neurazila si oheň na svojom ohnisku?“

Žena ovesila hlavu, mlčí. „Tak je to teda,“ vraví starenka. „Čo teraz robiť? No, podme do tvojho čumu, tam sa uvidí.“

Obidve vyšli z čumu a kráčajú osadou. Všade je tma. Akoby všetci ľudia osadu opustili.

Dieťa v ženinom čume sa už načisto ukričalo, už ani plakať nevládze. Starenka vzala do rúk drevo, že vznieti oheň.

Dlho sa s tým morila, všetko nadarmo. Oheň sa neukázal.

Spustila ukonané ruky a vraví žene:

„Oheň na ohnisku je svätý, všetkým nám dáva život. Svieti, hreje, aj živí nás. Keď zhasne oheň, to akoby slnce zhaslo. Zamrzneme bez neho, zahynieme, prepadne zlej smrti.“

Kľakla si starenka na kolenná a v tej chvíli zočila Vládzkyňu ohňa: sedí tam v kúte ohniska, odev má sivý a koža jej svieti ani uhliky pozastretý popolom.

Zaknísala sa Vládzkyňa ohňa dopredu-dozaďu a vraví:

„Márne sa namáhaš, starenka, ohňa mať nebudete. Táto žena ma veľmi urazila. Tvár mi sekerou dorúbala, oči mi vodou zaliala.“

Starenka prosí: „Nehnevaj sa, Vládzkyňa ohňa! Zľutuj sa nad nami! Táto žena sa naozaj previnila, ale ostatní sú predsa bez viny.“

Vládzkyňa ohňa kníše hlavou, vlasy sa jej vlnia ako sivý dym.

A starenka prosí ďalej: „Povedz, čo treba spraviť, aby na ohniskách zasa blkotal oheň. Vykonáme všetko, čo prikážeš.“

Vládzkyňa ohňa vraví: „Niet takých slov a nieta takej sily u vás ani u mňa, čo by poznove vznietila oheň na ohniskách. Ten sa už dá zažať iba ľudským srdcom.“

Mladá žena sedí, dieťa si k hrudi pritíska, plače.

Starenka jej vraví: „Vidíš, čo si vykonala! Pre teba nerozumnú musí teraz zahynúť našich sedem rodov! Zahynú poľovníci, odvážni

ako srdité medvede, mocní ako losy. Pohynú pri studených ohniskách pracovité ženy. Aj malé deti zahynú, aj starci a stareny. Pretože bez ohňa niet života.“

Na ženinej tvári uschli slzy. Vstala, podala dieťa starenke a vraví:

„Staraj sa mi oň!“ A hodila sa na kamene ohniska.

Vládzkyňa ohňa sa dotkla prstom jej hrude. V tej chvíli vyblkol plameň. Spraskotal a zhukotal oheň na ohnisku.

Toľko sa ešte dalo vidieť, že Vládzkyňa ohňa objala ženu plamennými rukami a vyniesla ju hore dymníkom spolu s iskrami.

Z RUŠTINY PRELOŽILA
MÁRIA ĎURIČKOVÁ

Rozprávky tety Premávky

Rozprávka z Loptálie

Je jedna krajina — Loptália. Lopty sú tam živé a ľudia — hračkovi. Veľké lopty kupujú svojim malým loptám na hranie ľudí. A hračkovým ľuďom to neprekáža, lebo sú z gummy.

Jedného dňa sa zatúlal do Loptálie živý človek — náš Martin. A hneď sa tam skamarátil so živou loptou Elvírou a začali sa hrať. A ako to už pri takej hre chlapca s loptou býva — hrali sa pri ceste. Mysleli si, že dávajú veľký pozor, aby ani jeden nevybehol na cestu, ale práve keď si ten pozor dávali najväčšmi, vybehli na cestu obaja.

Zaškripali brzdy na jednej strane, zaškripali brzdy na druhej strane a tesne pri Martinovi a lopte Elvíre zastali dve autá. Z jedného vystúpila nazúrená stará lopta a zvolala: „Loptisko akési, či nevieš, že keď ti vybehne na cestu hračkový človek, nemáš utekať za ním?“ Z druhého auta vystúpil Martinov otec a povedal: „Svätá pravda! Je to môj syn a som Vám vďačný, že ste ho nezrazili.“ „Ach,“ povedala nazúrená stará lopta. „U nás máme takú smolu, že ak dakoho zrazíme, tak je to obyčajne nie hračkový človek, ale živá malá lopta.“ „Zvláštne,“ povedal Martinov otec. „Nám ľuďom sa zas obyčajne stáva, že keď vybehne na cestu lopta a dieťa, zrazíme dieťa.“ „Ach,“ zvolala opäť stará lopta. „A čo keby sa teda vaše ľudské deti hrávali v Loptálii a naše malé živé lopty zase u vás? Nikto by ich nezrážal!“ „Lenže potom by sme sa nemohli hrať spolu,“ zvolali Martin a lopta Elvíra a zosmutneli. A vtedy Martinov otec a stará lopta povedali odrazu: „Hja, tak potom je tu len jedno riešenie — dávať si pozor!“

4. súťažná otázka

Ako sa dáva pozor?

Povedzte:

— Keď sa dieťa nehrá s loptou pri c...e!

OLGA FELDEKOVÁ

Doplniť posledný riadok, vystrihnúť kupónik a poslať korešpondenčným listkom na adresu Československý rozhlas, Bratislava Zochova 3 — to je vaša úloha. A potom čakať. Ak ste správne odpovedali, dostanete opečiatkovaný kupón nazad a okrem toho máte možnosť i v tomto kole vyhrať peknú knihu. Desiatich súťažiacich odmení rozhlas (ich mená sa dozviete v najbližšom vysielaní Detského rozhlasového vlaku)

a desiatich redakcia Slniečka. Za správnou odpoveď z 2. čísla (po zebre) odmeňujeme týchto čitateľov:

P. Benovič, Kotrčina Lúčka; L. Burdej, Vrútky; A. Drškova, Zálesie; P. Lang, Spišská Teplica; E. Punová, Čachtice; D. Sklenárová, Košice; E. Slabá, Spišská Nová Ves; J. Šiška, Trakovice; J. Vejačková, Liptovská Teplá; L. Záhorská, Slepčany.

Hádanky sovietskych detí

RUSKÁ

*Za včasného rána
zora-krásna panňa,
po nebi chodila, slzičky ronila.
Mesiac videl — obišiel,
slnce vstalo — pozbieralo.*

UKRAJINSKÁ

*Žuvať nežujem,
ale všetko požieram,
celý život iba jem,
a od hladu umieram.*

BIELORUSKÁ

*Dierok veľa,
a niet kade vyliezť von.*

KARELSKÁ

*Chytrý je a drobno žuje,
prítom kričí,
všetko len pod seba pluje,
druhým nedožičí.*

ALTAJSKÁ

*Býva u nás dievka strapatá,
po chalupe lieta sem a ta.*

PRELOŽILA
M. RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ

Odpovede na hádanky pošlite do 31. januára 1973. Desiatich najlepších hádankárov odmeníme peknými knihami.

Knižka, ktorá Ťa poteší

Keď Ti poviem, že hrdina dnešnej knižky sa volá Krištof Bonifácovič Táradlo, možno si pomyslíš, že ten nemôže hovoriť vážne. Ale môžeš uveriť, ak Táradlo povie, že je dobrý kapitán, vôbec sa nechvastá. Zalistuješ v knižke a presvedčíš sa: veď plával okolo sveta na jachte pre dve osoby. Bol vtedy ešte mladý, ale nijaký zelenáč. I ten najväčší parník by mu boli mohli zveriť, keby práve nebol býval na mori. A že Krištof Bonifácovič nerád čaká, vydal sa na tú veľkú cestu i na plachetnici. Nebol sám, mal pomocníkov Sochora a Fuchsa, oboch chlapíkov obdivuhodných vlastností. A preto mohli spolu prežiť dobrodružstvá jedno väčšie ako druhé na plavbe dlhej stoštyridsaťtisíc míľ. A že sa nevybrali na more len tak, spestrujú si plavbu návštevami cudzích krajín od pólův po rovník. Všade sa dačo prihodí a len potvrdí, že Táradlo je chlap na mieste.

Vie, čo si má počať kapitán, keď sa na palube v debne pštrosích vajec začnú liahnuť krokodily, i keď má pred jachtou hnať krdel' sledov z Holandska, keď ho prepadnú banditi alebo mu strojí úklady zákerný admirál Kusaki. A čo keď člena posádky ohrozuje žralok? Kapitán Táradlo ho i citrónom odplaší. A keď je mužstvo znudené dlhou plavbou okolo sveta po rovníku? Nič to, Táradlo rozkáže oboplávať svet pri póle. Je to pravý morský vlk, ktorý vie pre dobro svojej posádky využiť i boľavý zub.

Rád by si sa s kapitánom Táradlom poznal osobne? Knižka A. S. Nekrasova Dobrodružstvá kapitána Táradla Ti o ňom bude rozprávať od prvej po poslednú stranu. A nielenže Ťa pobaví, kapitán Táradlo Ti na poučenie prichystal i zaujímavý slovník námorníckych výrazov.

Tvoja kamarátka Magda

*O mesjacoch:
Najlepšie mesjace sú júl a august,
lebo sú prázdninové. Dobrý je aj
september, lebo sa veľa ešte neučí. A
dobrý je aj jún lebo sa ~~ne~~ už veľa
neučí. ~~Op~~ Oplojni je december lebo sa
do školy chodí len víska. A ostatné
mesjace sa musia vidieť.*

*Joško Mrkvička
Spáč*

Slniečko a slniečko

Zima je, zima je,
slniečko nehreje.
Ale v izbe teplučko,
na stolíku — Slniečko.
Keď tam vonku vietor fúka,
dnu sa mi Slniečko núka.

Alena Grešová, 5. tr.,
Humenné

Prišla zima v bielom plášti

plášťik sa jej roztrhal,
popadal po celom kraji.
To bol krik a šum!
Na kopec sa deti hnali,
veselo sa sánkovali — guľovali.

Lenka Jaslovská, 4. tr.,
Bratislava

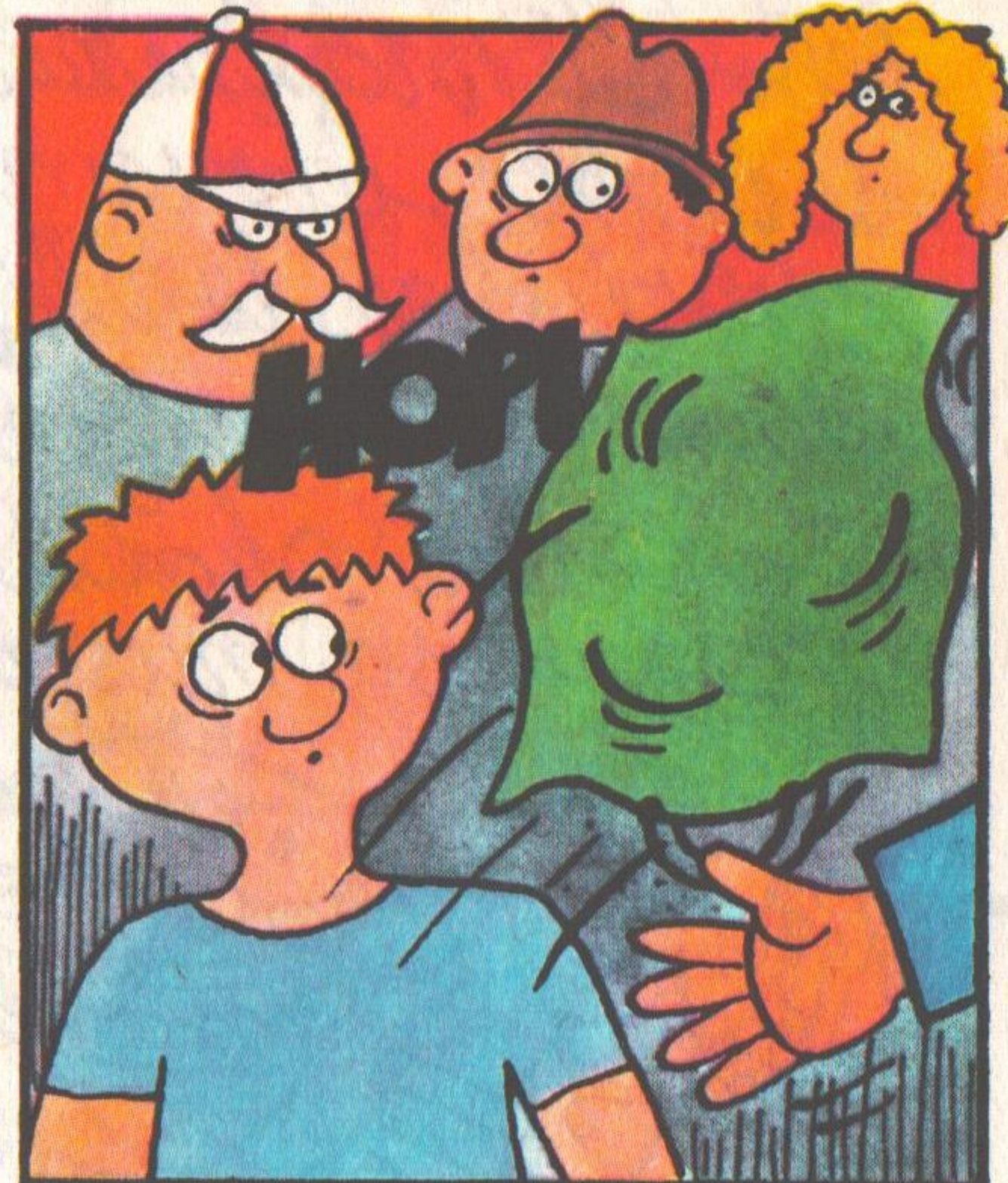
Zima

Sneh je čerstvý, ľad je hrubý,
nuž netreba zaháľať;
kto sa nudí, nech sa nudí,
my pôjdeme lyžovať.

Ján András, 5. tr.,
Banská Bystrica

JOJO BOJO a strašidlá strašné až strach, ACH!!!

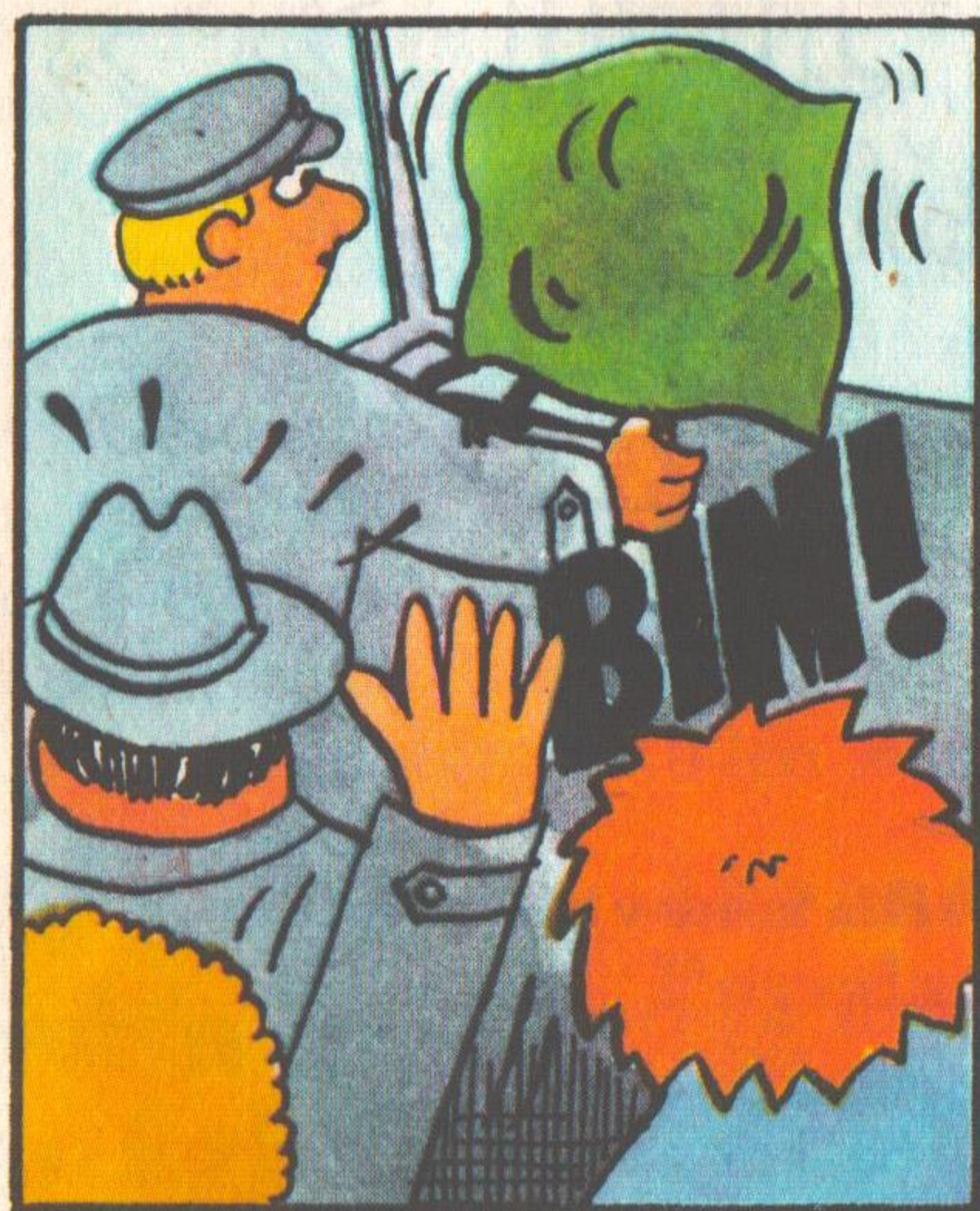
Mama káže Jojovi: „Tento vak zanes tete Mile, aby mala...“ Jojo ďalej nepočúva. Beží na autobus a nevie, čo nesie tete Mile.

Vezie sa Jojo, vak na kolenách. A tu z ničoho nič — hup! Vak sa vymrštil a sadol si na sedadlo oproti. Jojovi je jasné: „Čert!“

Ešte ani nedomyslel a vak skok! — rovno sprievodkyni na tašku s listkami. Ľudia od strachu popadali ako lavína.

„Držte ho!“ — kričí Jojo a pretiska sa k vaku. Ale je neskoro. Vak skočil ako čierna žaba vodičovi za volant.

Vodič rýchle zabrzdil a vak s čertom skok! — rovno na nábrežie. Za ním Jojo, lebo čerta treba zaniest tete Mile.

Ľudia radia: „Vypušt čerta, nech nerobí skandály!“ Jojo otvorí vak a — ľfff. Vianočný kapor šibol do Dunaja. Teta Míla si kúpila sardinky.

Slniečko

MESAČNÍK PRE DETI

vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: Bratislava, Klincová ul. 35/a, tel. 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta i doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.